

Espai de reflexió de la visió de la formació de persones adultes i les EMPA

Informe de la segona sessió. Valors i objectius de les EMPA que la societat necessita

22/3/2024

Índex

1 Introducció	3
2 Inspirem-nos: Presentació de l'experiència de l'actualització dels valors i objectius del PEC del CFA Municipal L'Olivera.....	4
3 Aprofundim: Treball en grups i debat sobre els valors i objectius de les EMPA que la societat necessita	6
4 Visibilitzem: Mesures a aplicar per visibilitzar els valors i objectius de les EMPA que els municipis necessiten	13

1 Introducció

En el present document es presenta l'informe de la segona sessió de l'Espai de reflexió de la XEMPA sobre la visió de futur de la formació de persones adultes en el marc de les EMPA, realitzada el dia 22 de març de 2024.

En aquesta segona sessió, les persones participants han aprofundit en els valors i objectius de les EMPA que la societat necessita. La sessió s'ha estructurat en tres parts:

- **Inspirem-nos**, en la que una de les persones participants ha explicat com estan treballant els valors i objectius en el seu centre a partir de l'actualització del PEC que estan duent a terme.
- **Aprofundim**, on a partir d'un treball en subgrups i el posterior debat s'han definit tant els valors de les EMPA com els objectius a assolir per tendir-hi.
- **Visibilitzem**, darrera part de la sessió en la que s'ha fet una pluja d'idees per determinar les mesures que es consideren rellevants per tal de donar visibilitat als valors i objectius de les EMPA.

Tot seguit es descriuen i expliquen els resultats obtinguts en cada una de les parts de la sessió.

2 Inspirem-nos: Presentació de l'experiència de l'actualització dels valors i objectius del PEC del CFA Municipal L'Olivera

Per iniciar la sessió, la Yolanda Corral, directora del CFA Municipal L'Olivera, de Sant Quirze del Vallès, va presentar l'experiència d'actualització del PEC del centre relacionada amb la revisió dels valors i objectius del CFA.

En aquesta presentació es posa de manifest que és indispensable tenir clar cap a on anem i què volem per redactar uns objectius en concordança amb els valors del centre.

Els valors que es van destacar durant la presentació i que són els que s'estan treballant des del CFA Municipal L'Olivera són:

- **Aprenentatge al llarg de la vida.** Respecte aquest valor, es va destacar la importància de promoure un aprenentatge que vagi des dels 15 anys en endavant i en ell contemplar el desenvolupament personal i professional, raó per la qual s'ha d'oferir una educació de qualitat i tenir present que no hi ha una educació de primera i de segona. Per tant, es tracta de capacitar en competències clau i afavorir les transicions acadèmiques i professionals. El municipi ha de poder garantir l'educació de qualitat al llarg de la vida.
- **Aprenentatge a l'ample de la vida.** Aquest valor planteja la realitat que habitualment es parla molt de drets, però també s'han de tenir presents els deures. És necessari participar de manera activa en la societat i l'entorn, amb escolta activa, a més de contribuir a millorar el benestar de la ciutadania. El municipi ha de potenciar el benestar físic i mental de les persones i promoure una societat d'aprenentatge sostenible. Les persones han de poder prendre el control del seu projecte de vida i assolir un creixement econòmic i inclusiu. Posar en valor l'**envelliment actiu** fa que es promogui el benestar mental, social, individual i col·lectiu d'aquesta part de la població i potencia l'autonomia personal i les relacions interpersonals.
- **Aprenentatge al profund de la vida.** Aquest valor es contempla com un aprenentatge significatiu, que pugui comportar un canvi social i que promogui que els individus tinguin un desenvolupament personal i continu per aprendre a adaptar-se i prosperar en un món en canvi constant.
- **Cohesió social.** Respecte aquest valor, es va ressaltar la rellevància de cultivar actituds igualitàries, democràtiques, solidàries, de convivència i de cooperació. S'ha de contribuir a que el municipi millori la igualtat i la convivència de la seva ciutadania i que aquesta se senti arrelada al municipi, alhora que es potencia una cultura democràtica.

La directora del CFA Municipal L'Olivera va destacar que comptar amb un Projecte Educatiu de Centre actualitzat pot ser de gran ajuda en cas que es visqui una crisi com la que, explica, es va viure al CFA Municipal L'Olivera a l'any 2012. Que la Diputació de Barcelona doni suport als municipis per a l'actualització del PEC és una oportunitat per justificar la importància que tenen els centres de persones adultes i l'impacte que tenen a la societat.

A partir de la presentació d'aquesta experiència va situar a les participants per tal de poder passar a la següent activitat de la sessió.

3 Aprofundim: Treball en grups i debat sobre els valors i objectius de les EMPA que la societat necessita

En la segona dinàmica de la sessió es van dividir les persones participants en dos subgrups tenint en compte el criteri de nombre d'habitants de les poblacions on estan situats els seus centres. Així, un grup estava format per participants de poblacions amb més de 10.000 habitants i l'altre grup estava format per participants de poblacions amb menys de 10.000 habitants.

A partir dels valors que es van identificar a la primera sessió, es va procedir a fer la dinàmica. Aquests valors són:

A cada subgrup se li va facilitar una fitxa en la qual havien d'escriure el resultat de la seva reflexió a partir dels següents paràmetres:

Les EMPA que la societat necessita

VALORS	OBJECTIUS A ASSOLIR
Valor: Definició:	- -
Valor: Definició:	- -
Valor: Definició:	- -
Valor: Definició:	- -

Els resultats obtinguts van ser:

EMPA de poblacions de més de 10.000 habitants

Valor

Aprentatge per a la transformació personal i comunitària: L'adquisició de coneixements i competències al llarg, ample i profund de la vida comporta una evolució personal i una transformació social.

Objectius

- Respondre a les necessitats formatives de tota la població major de 16 anys de tot el municipi.
- Promoure aprenentatges significatius, funcionals i de qualitat.

Valor

Diversitat: L'EMPA és un reflex de la realitat social on s'integra persones molt diverses amb un objectiu comú: desaprendre per aprendre.

Objectius

- Aprendre des de la convivència, el respecte i el civisme.
- Acollir i orientar.

Valor

Equitat: S'entén com a sinònim de justícia social.

Objectius

- Atendre les necessitats de cada persona en cada moment evolutiu de la seva vida a partir d'un plantejament comunitari.

Valor

Cohesió i convivència: Lligams que uneixen les persones a la comunitat educativa i del municipi.

Objectius

- Promoure la participació dins les diferents activitats del centre i del municipi.
- Promocionar el sentiment de pertinença i arrelament a la comunitat.

Valor

Feminisme: Concepte que engloba una visió igualitària de la societat i que és transversal a la resta dels "-ismes" (ecologisme, pacificisme...) en la recerca d'un món millor.

Objectius

- Treballar aquest valor conjuntament amb la complicitat i la implicació de tothom.
- Fomentar aquesta visió igualitària de la societat.
- Entendre que aquest valor és essencial.
- Entendre que el feminisme no és una amenaça, sinó una realitat.

EMPA de poblacions de menys de 10.000 habitants

Valor

Inclusió: Acolliment. L'EMPA és una escola per a tothom.

Objectius

- Potenciar el pla d'acollida del centre amb aspectes d'orientació per treballar amb el participant d'una manera integral.
- Entendre que aquest valor és essencial.

Valor

Diversitat: Atenció a persones de diferents estats, gèneres, cultures i edats. Tractament com a riquesa i oportunitat per créixer.

Objectius

- Mantenir-la i cuidar-la per tal que no faci falta dir que som diversos.

Valor

Transformació: Eix de columna vertebral que engloba molts valors (ecologisme, feminisme, compromís...)

Objectius

- Afavorir el canvi intern i extern en les persones, el grup i la comunitat.
- Potenciar la participació i així afavorir la transformació.

Valor

Aprendre: Conscienciar l'aprenent per aconseguir el gust per aprendre.

Objectius

- Dotar, afavorir el gaudi per aprendre llarg, ample i profund.

Aquesta part de treball en subgrups va finalitzar amb la presentació de les fitxes a la resta del grup per, a continuació, establir un espai de debat al voltant dels resultats compartits.

Com es pot observar, ambdós grups coincideixen en valors com la **diversitat**, l'**acolliment** i la **transformació**.

Pel que fa a la **diversitat**, el primer grup l'entén com una realitat social que queda reflectida a l'escola d'adults i que uneix a persones amb un objectiu comú: desaprendre per aprendre; en el segon grup, en canvi, es valora aquesta riquesa que aporta la diversitat, però reflexiona sobre la importància de deixar de tenir la necessitat de parlar de diversitat com a tal i que això s'aconseguirà quan s'entengui que la diversitat és la norma. Per tendir a aquest valor, el segon grup considera imprescindible mantenir i cuidar la diversitat, objectiu que connecta amb els del primer grup, el qual parla d'aprendre des de la convivència, el respecte i el civisme –per tant, cuidar-la– i d'acollir i orientar.

Aquest **acolliment** que el primer grup es planteja com a objectiu des del valor de la diversitat, el segon grup l'entén com a definició del valor d'**inclusió**, que va estretament lligat a aquesta idea de que l'escola de persones adultes és un espai per a tothom i, per tant, divers. Per tendir al valor d'acolliment a la diversitat i la inclusió, el segon grup proposa potenciar el pla d'acollida del centre amb aspectes d'orientació, idea que lliga amb els objectius per arribar a la diversitat com a valor que esmenta el primer grup: acollir i orientar.

Per tant, encara que fent servir conceptes diferents i modulant les idees a la seva manera, ambdós grups coincideixen en la rellevància de donar valor a la diversitat des de l'acolliment i la inclusió de tothom i tenen un punt de vista similar pel que fa a la manera com s'ha d'arribar a aquests valors.

L'altre punt de connexió, com s'esmentava al principi, és el valor de la **transformació**. El primer grup l'entén com aquella evolució personal i social que es dona gràcies a l'adquisició de coneixements i competències al llarg, ample i profund de la vida, mentre que el segon grup, tot i coincidir en concebre-la com a part de l'evolució personal i social, parla de la transformació com a valor que engloba molts altres valors, com el feminisme, l'ecologisme o el compromís. Els objectius que defineixen ambdós grups són diferents respecte de l'altre, però s'interrelacionen: al primer grup es parla de respondre a les necessitats formatives de tota la població major de 16 anys al municipi i promoure aprenentatges significatius, funcionals i de qualitat. Aquests dos objectius permeten la consecució dels objectius plantejats pel segon grup: donant resposta a les necessitats formatives i promovent aprenentatges significatius, funcionals i de qualitat, es podrà afavorir el canvi intern i extern en les persones, els grups i la comunitat, alhora que es possibilitarà afavorir també el gaudi per aprendre en basar-se en els seus interessos i necessitats i, en conseqüència, aquest fet permetrà potenciar la participació.

Per altra banda, aquells valors en què els dos grups no coincideixen, tot i partir d'idees diferents, són conceptes que no s'entenen sense relacionar-se entre sí, tant pel que fa a la resta de valors proposats per cada grup, com per la comparació intergrupals:

Quan al primer grup es parla del valor de l'**equitat**, s'entén com a justícia social i es fonamenta en l'objectiu d'atendre les necessitats de cada persona en cada moment evolutiu de la seva vida des d'un plantejament comunitari. Aquesta equitat no es pot entendre sense la diversitat, la inclusió i la acollida que ambdós grups defensen. El plantejament comunitari es reafirma en el valor de **cohesió i convivència**, entès com els lligams que mantenen a les persones vinculades a la comunitat educativa i al municipi. Es pretén tendir a aquest valor a través d'objectius com són promoure la participació dins les diferents activitats del centre i el municipi, qüestió que ja es posava de manifest al valor de transformació, i promocionar el sentiment de pertinença i arrelament a la comunitat. Un últim valor que proposa el primer grup és el **feminisme**, definit com a concepte que engloba una visió igualitària i que és transversal a la resta dels conceptes *-isme*, com pacifisme o ecologisme, en la cerca d'un món millor. La visió igualitària va lligada al valor de l'equitat i es relaciona amb la cohesió i la convivència, perquè no es pot entendre la igualtat sense justícia social ni un sentiment de pertinença. Es planteja que fomentar aquesta visió igualitària permetrà la consecució del primer objectiu, que parla de treballar aquest valor conjuntament amb la complicitat i la implicació de tothom, alhora que facilitarà entendre que aquest valor és essencial i que el feminisme no és una amenaça, sinó una realitat.

Per la seva banda, el segon grup proposa el valor d'**aprehendre** i el defineixen com el fet de copsar, conscienciar a l'aprenent per aconseguir el gust per aprendre. Per tant, es pot entendre com a valor que s'interrelaciona amb el de la **transformació**, ja que serà el gust per aprendre el que fomentarà la participació que també recalca el primer grup, i el que fonamentarà l'evolució personal i social. L'objectiu que es plantegen per tendir a aquest valor és afavorir el gaudi per aprendre al llarg, ample i profund de la vida.

Es pot concloure, doncs, que l'experiència de tots els centres participants, independentment del nombre d'habitants per municipi, es fonamenta en valors compartits i en objectius similars que doten de consonància i donen força al discurs de les EMPA, alhora que confirma com a fortalesa pròpia dels centres de persones adultes la col·laboració i l'acció col·lectiva que es ressaltava a la sessió anterior: compartir idees i objectius comuns, tot i estar descrits de manera diferent, facilita la col·laboració entre centres i la presa d'accions col·lectives.

Posterior a la dinàmica es va convidar a la reflexió de la qual van sortir idees com que els centres de formació de persones adultes parteixen dels mateixos objectius i valors perquè treballen en la mateixa tipologia de centre i tenen les mateixes aspiracions, fet que porta a pensar que els resultats no haurien estat diferents si en comptes de seguir el criteri de nombre d'habitants per crear els agrupaments, s'haguessin organitzat els subgrups per situació geogràfica o tenint en compte altres variables. Es va fer èmfasi, a més, en **la visió de les EMPA com a instrument de transformació i justícia social**.

Aquest instrument ha de poder **garantir un aprenentatge de qualitat**, el qual va ser definit per les persones participants com aquells aprenentatges que són útils i que reverteixen en les comunitats en les quals les EMPA es troben. Per tant, una manera de fer-se visibles és oferir un aprenentatge de qualitat, plantejat no només com a objectiu, sinó també com a valor. Un aprenentatge de qualitat s'ha de valorar també des de l'avaluació per tal que es pugui visibilitzar aquesta qualitat. Per tant, **es posa de manifest la importància de comptar amb indicadors**

i mesures d'avaluació que s'integrin de forma senzilla i viable en aquelles tasques que ja s'estan desenvolupant en els centres.

L'èxit que tingui un centre és una mostra d'aquesta qualitat. Per constatar-la, van destacar la rellevància de prendre consciència sobre allò que s'està aprenent, més enllà de la socialització. **Els equips docents de les EMPA actuen com a referents** per a un alumnat que, tot i les seves circumstàncies personals, troba motivació en la seva assistència al centre perquè, independentment del seu perfil, es valoren les seves aportacions i són capaços de veure la importància de la transformació. Altres aspectes positius que es van comunicar, van ser l'actitud que pren el centre respecte els problemes que arriben de manera externa, perquè d'ella dependrà la percepció social que tingui l'entorn més immediat sobre cada centre; i la gran personalització del centre, per exemple, en referència als aprenentatges, perquè dona a conèixer el centre des de la seva capacitat d'adaptació.

Una eina que es va ressaltar com a imprescindible a l'hora de poder oferir una formació i, per tant, un aprenentatge, de qualitat és la **orientació**. Van destacar com a molt important la tasca orientadora, fins i tot a persones que no pertanyen al centre, és a dir, aposten per **una orientació a la ciutadania en general** en processos com, per exemple, *Acredita't*. Aquesta seria **una bona manera d'afavorir l'aprenentatge de qualitat i també de trobar nou públic**, és a dir, nou alumnat. Però, tal com van reflexionar, caldria definir com i sobre què orienta cada organisme per afavorir el treball en xarxa i no crear confusió en les persones orientades. **La col·laboració entre tots els organismes que es dediquen a la orientació pot esdevenir clau a l'hora d'atendre a la ciutadania i que els centres de persones adultes es facin visibles**, més enllà de la difusió oral que consideren indispensable i amb la qual ja compten com a principal fortlesa en la seva visibilització. Argumenten que **entre organismes no s'ha d'establir una competitivitat ni veure's com una amenaça perquè, en el fons, formen part d'un mateix equip**.

Es va compartir la percepció, però, que les escoles municipals, tot i tenir la llibertat com a fortlesa perquè permet l'adaptació a la realitat del municipi i als canvis que s'implementen cada any, també tenen més **inquietud per la dependència que existeix de les voluntats polítiques i de les regidories**. Per tant, aquesta llibertat es concep com a inestable, també pel fet de partir de contextos socioeconòmics incerts.

La inestabilitat que produeix el canvi constant preocupa a les persones participants, però alhora veuen **una oportunitat per desenvolupar una actitud de resiliència i de mantenir, dins el seu valor de transformació, el desig i el treball per la utopia**. Per canviar la percepció de que l'escola està en risc, consideren que **les EMPA s'han de fer imprescindibles** i que, la manera d'aconseguir-ho, és a través dels seus valors. **Aquests valors han de poder comptar amb objectius assolibles i que les seves conseqüents mesures i estratègies apliquin aquest assoliment** per tal que les EMPA puguin establir mesures de resistència que possibilitin el respecte i manteniment del seu model, tot blindant els valors i objectius de l'escola. Comptar amb el suport i la col·laboració entre els diferents centres facilitarà la consecució d'aquesta tasca.

4 Visibilitzem: Mesures a aplicar per visibilitzar els valors i objectius de les EMPA que els municipis necessiten

De manera transversal, a les sessions 2, 3 i 4 es treballarà sobre la manera de visibilitzar les qüestions en les quals s'aprofundeixin en cada sessió.

En el cas de la segona sessió, es va plantejar la següent pregunta: «*Quines mesures posaries en pràctica per visibilitzar els valors i objectius de l'EMPA que el teu municipi necessita?*».

Per tal de poder contestar, es va facilitar un espai de resposta oberta i anònima a través d'un Mentimeter, el qual encapçalava aquesta pregunta. Deu persones van participar aportant les seves propostes de mesures. Aquestes propostes es poden classificar de la següent manera:

Mesures per a la visibilització de les EMPA	
Tipologia de mesures	Propostes de mesures
Mesures d'avaluació	<ul style="list-style-type: none">• Eina d'autoavaluació.• Indicadors.• Eina que ajudi a objectivar i avaluar els efectes de l'EMPA en l'alumnat i la comunitat.• Eina que permeti identificar les demandes de formació i orientació.
Mesures en col·laboració amb altres agents del municipi	<ul style="list-style-type: none">• Activitats conjuntes amb altres àrees municipals i/o entitats.• Participació en projectes municipals.• Activitats i jornades públiques obertes a la població.• Activitats al poble coordinades des de l'escola i en col·laboració amb altres entitats.• Xarxa amb altres regidories, o altres serveis de la comunitat educativa del municipi o d'altres entitats.
Mesures en el centre	<ul style="list-style-type: none">• Persistència en la persuasió diària de les persones per a què creguin en si mateixes i per a que parlin amb altres persones dels beneficis d'anar a l'EMPA.• Atenció a les demandes formatives que fa l'alumnat del centre.

Mesures a la xarxa	<ul style="list-style-type: none"> • Campanyes de difusió i de publicitat. • Enllaç a l'EMPA des de la pàgina municipal. • Ús de les xarxes socials. • Participar amb mitjans de comunicació locals i municipals. • Visibilitzar el PEC des de la web de l'EMPA.
---------------------------	---

De totes les aportacions anònimes es poden extreure quatre tipologies de mesures per a la visibilització de les EMPA:

Un primer grup seria el de les **mesures d'avaluació**. A través de l'avaluació es poden assentar unes bases sobre la situació real del centre, potenciar les seves fortaleses i enfortir les seves debilitats per tal de tendir cap a l'aprenentatge de qualitat desitjat. Les persones participants consideren que una **eina d'autoavaluació** és indispensable si es té en compte que l'avaluació de la pròpia situació del centre i de la pràctica docent pot posar de manifest aquelles debilitats enfortibles, donar-les resposta i, per tant, garantir una atenció que cada vegada vagi sumant més qualitat. A més, cal **una eina que ajudi a l'objectivació i avaluació dels efectes de l'EMPA en l'alumnat i la comunitat**, perquè comptar amb aquestes dades permetrà valorar quin és l'impacte real de les EMPA i situarà als centres sobre el paper que juguen al seu municipi. Aquestes dues eines proposades afavoririen la visibilització dels centres de formació de persones adultes a la comunitat. Per tal que aquesta avaluació sigui efectiva i una bona font de visibilització, vàries persones participants consideren que és indispensable comptar amb un llistat d'**indicadors** que possibiliti i faciliti la tasca. Calen indicadors per comptar amb una major visibilització social i que la implicació dels municipis sigui unànime, ja que en alguns casos es treballa molt en favor de la cultura i l'educació, però no és el cas, comenten, de tots els municipis. Una última mesura d'avaluació seria **donar resposta a les demandes de formació i orientació**, ja que són dos pilars fonamentals per apostar per una educació de qualitat a les EMPA.

A més, entrant ja en **mesures en col·laboració amb altres agents del municipi**, es proposen mesures més dinàmiques com la de **participar en activitats conjuntes amb altres àrees municipals i/o entitats, participar en projectes municipals, fer activitats i jornades públiques obertes a la població o promoure activitats a la població coordinades des de l'escola i en col·laboració amb altres entitats**. L'augment de la participació en diferents moments i activitats pot esdevenir de gran ajuda per a la visibilització del centre a la comunitat, perquè incentiva que altres agents s'impliquin i que el centre tingui més presència al municipi.

Recuperant la importància de donar resposta a les mesures d'orientació, aquesta es ressalta com una de les més rellevants perquè és la principal **mesura en el centre** per a visibilitzar les EMPA: una bona orientació que doni resposta a les necessitats del seu entorn fomenta l'apoderament de les persones perquè **creguin en si mateixes i en la possibilitat de deconstruir-se com a pas previ a la construcció**. Per altra banda, **estar atent a les demandes formatives de la població major de 16 anys** permetrà arribar a aquesta gran franja de població i demostrar una capacitat d'adaptació que afavorirà la proporció d'aprenentatges de qualitat i que aquesta qualitat sigui visible per la comunitat.

Una última actuació per promoure la visibilització dels centres de persones adultes des de mesures en el centre és **aprofitar qualsevol ocasió per visibilitzar les EMPA**. Es tracta d'una mesura flexible que pot ajudar a situar els centres de maneres molt diverses, passant per actuacions més formals com les esmentades anteriorment i per mesures més informals, basades en la interacció entre persones i posant èmfasi en aspectes més socials i emocionals, de desenvolupament personal i d'establiment de vincle amb la comunitat.

A més, és una mesura que pot incentivar el conjunt de mesures proposades en la última tipologia: les **mesures a la xarxa**. Aquestes mesures són importants perquè el centre depèn de les seves pròpies actuacions, però també del ressò social que la comunitat en faci d'aquestes. Més enllà de la **difusió oral**, que consideren de vital importància i una gran fortalesa que cal tenir present, les persones participants van proposar actuacions més concretes com: **fer campanyes i jornades de difusió, enllaçar l'EMPA a la pàgina web del municipi, fer publicitat del Projecte Educatiu de Centre, participar en projectes municipals i en mitjans de comunicació locals –concedir entrevistes a la ràdio municipal o publicitar el projecte de centre a la revista municipal, per exemple– i fer xarxa amb altres regidories, entitats o serveis de la comunitat educativa del municipi**. Per últim, l'ús de les **xarxes socials** com a mitjà de difusió cobra rellevància segons varies de les aportacions anònimes, pel seu caràcter de proximitat i immediatesa amb les persones interessades en el projecte i perquè és una manera d'obrir el centre a tothom qui el vulgui conèixer.

Promotor:

Xarxa d'Escoles Municipals de Persones Adultes, impulsada per l'Oficina de Planificació Educativa de la Gerència d'Educació de la Diputació de Barcelona.

Redacció:

Carme Martínez-Roca i Marta Salazar

Coordinació:

Secretaria Tècnica de la Xarxa d'Escoles Municipals de Persones Adultes.

1a edició: 22/3/2024

Drets d'explotació: Diputació de Barcelona